

Пічугіна Ю. В.

*доцент кафедри економіки та підприємництва
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Максимова Ю. О.

*викладач кафедри економіки та підприємництва
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОГЛЯДІВ ЕКОНОМІЧНИХ ШКІЛ НА МІЖНАРОДНУ ТОРГІВЛЮ

Механізмом реалізації міжнародних зв'язків є світовий ринок як сфера усталених економічних відносин, що ґрунтуються на міжнародному розподілі праці. Господарські зв'язки на світовому ринку проявляються через різноманітні форми міжнародних економічних відносин, у т.ч. міжнародну торгівлю як центральну ланку міжнародних

зв'язків. Міжнародна торгівля є матеріальною основою міжнародних економічних відносин, що забезпечує зростаючу інтеграцію світового господарства.

Теоретичні спроби проаналізувати зовнішню торгівлю країн світу почалися ще за часів меркантилістів. Представники цієї школи вважали, що для підвищення благополуччя держави потрібно максимізувати експорт та мінімізувати імпорт. Тільки в цьому випадку в країні буде накопичуватися золото, яке на той час, вважалося єдиним джерелом багатства нації.

Класичний напрям на чолі з А.Смітом сформулював правила ефективних експортних позицій країни, які базувалися на абсолютних перевагах у виробництві товару. Вони стверджували, що міжнародна торгівля призводить до збільшення виробництва та дозволяє отримати більше товару та по низьким цінам.

В. Леонтьєв вважав, що для аналізу місця країни у зовнішньої торгівлі слід враховувати як мінімум три обставини: неоднорідність ресурсів, використання у виробництві природних ресурсів, зовнішньоторговельну політику держави.

Із сучасних теорій торгівлі, слід виділити М. Познера, який у своїй роботі «Міжнародна торгівля та технічні зміни» (1961) поставив на центральне місце в зміні структури торгівлі технологію. Модель М. Познера передбачає, що товари з більш низькими витратами внаслідок застосування нових технологій приносять фірмам надприбуток до тих пір, поки нова технологія не буде освоєна і застосована конкурентами як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку. Після цього надприбуток зникає і необхідні нові технології для її створення.

Теорія «технологічного розриву» отримала розвиток в працях економіста Р. Вернона в характеристиці етапів «життєвого циклу товарів». У цій теорії головний напрямок належить стандартизації продукту і її впливу на міжнародну торгівлю.

У «теорії подібності країн» С. Ліндера доказано, що в основі міжнародної торгівлі промисловими товарами лежить подібність між уподобаннями споживачів в різних країнах, що знаходяться на подібному рівні економічного розвитку і з приблизно однаковим доходом на душу населення.

Особливості розвитку міжнародної торгівлі, простежується тенденція щодо зростання обсягів зовнішньої торгівлі товарами серед розвинених країн та країн, що розвиваються, а також регіональних інтеграційних об'єднань, до яких ці групи країн входять. Щодо найменш розвинених країн, які переважно розташовані в Африці, то ці країни демонструють хронічне відставання від вищезазначених груп країн. Наголос у зовнішній торгівлі регіонів світу за останнє десятиліття змістився з Європи до Азії.

Таблиця 1

Погляди економічних шкіл на зовнішню торгівлю

Напрями економічної думки	Причини зовнішньої торгівлі	Ефект від зовнішньої торгівлі	Структура експорту та імпорту	Торговельна політика
Теорії меркантілізму	Нарощення можливостей накопичення капіталу	Економічне зростання країни експортера. Економічний занепад країни імпортера	Експорт готових виробів, імпорт сировини	Протекціонізм експорту готових виробів. Імпорт сировини
Класичний напрям	Абсолютна перевага у виробництві товару Порівняльна перевага у виробництві товару	Розширення виробництва та споживання країн, торговельних партнерів	Експорт товарів з абсолютними перевагами, імпорт – без абсолютних. Експорт товарів з порівняльними перевагами, імпорт – без порівняльних	Політика вільної торгівлі – фрітредерство
Неокласичний напрям	Відмінність в забезпеченості країн факторами виробництва	Вирівнювання порівняльних та абсолютних доходів однорідних факторів між країнами	Експорт товарів, вироблених надлишковими факторами виробництва, імпорт товарів, вироблених з дефіцитних факторів виробництва	Політика вільної торгівлі
Неотехнологічний напрям	Технічні зміни, що виникли в певній галузі однієї з торговельних країн	Ефект масштабу	Експорт високотехнологічних товарів	Політика вільної торгівлі

Джерело: [1]

Розглянувши теорії міжнародної торгівлі, слід зробити висновок, що жодна з них не може бути використана як універсальна, яка зачіпає всі аспекти міжнародної торгівлі. Класична теорія дає рецепти використання механізмів міжгалузевої торгівлі однорідними, недиференційованими продуктами (сільськогосподарська продукція, метал, продукція хімічної промисловості т.д.). Але класичні теорії не змогли

пояснити і передбачити існування і розвиток внутрішньогалузевої торгівлі між різними країнами.

Сучасні теорії націлені на розуміння процесів внутрішньогалузевої конкуренції неоднорідних, диференційованих товарів (планшети, антикваріат, автомобілі і т.д.). У сучасних теоріях базовим елементом аналізу стає роль компанії (а не країн, як в класичних теоріях) в здійсненні експортно-імпортних операцій. До основних причини цього слід віднести вихід на ринки ТНК, які створюють систему міжнародного виробництва.

Література:

1. Зубко О.В. Зовнішня торгівля інноваційними продуктами в умовах глобалізаційних викликів. *Ефективна економіка*. 2010. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=297>
2. Михалкин В.А. Организация и формы международного бизнеса. 2015. 448 с.